

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК
ІНСТИТУТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ МІКРОБІОЛОГІЇ ТА
АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою Радою ІСМАВ НААН
Протокол від 12.04.2018 р. № 4
(зі змінами, внесеними рішенням
вченої ради від 01.10.2025 р.,
протокол № 10)



ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІСМАВ НААН

Анатолій МОСКАЛЕНКО

ВВЕДЕНО В ДІЮ:

Наказом директора ІСМАВ НААН
№ 27-о/д від 01.10.2025 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ІНСТИТУТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ МІКРОБІОЛОГІЇ ТА
АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА НААН**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Освітня діяльність при підготовці здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні – доктор філософії в Інституті сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН України (далі – Інститут) ґрунтується на концептуальних засадах Конституції України; Законів України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145- VIII (зі змінами), «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII (зі змінами), «Про наукову і науковотехнічну діяльність» від 25.12.2015 р. № 922-VIII (зі змінами); Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікації» від 23.11.2011 р. № 1341 (зі змінами), «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30.12.2015 р. № 1187 (зі змінами), «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами), «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» від 12.08.2015 № 579 (зі змінами), «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29.04.2015 р. № 266 (зі змінами); Стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, ступінь доктора філософії, галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство, спеціальність 201 Агрономія, затвердженим та введеним в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 29.12.2021 р. № 1458 (зі змінами); Національної доктрини розвитку освіти, державних стандартів освіти та інших актів законодавства України з питань освіти, міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку, Інших нормативно-правових документів в галузі освіти, що регламентують процес підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Україні.

Мовою викладання в Інституті є українська мова.

Інститут вносить і постійно підтримує в актуальному стані інформацію в Єдиній державній електронній базі з питань освіти згідно вимог чинного законодавства.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі Інституту здійснюється за очною (денною або вечірньою) формою навчання.

Фінансування підготовки осіб в аспірантурі Інституту здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України (за державним замовленням) або коштів юридичних та фізичних осіб (на умовах контракту). Навчання за кошти Державного бюджету України здійснюється **лише на денній формі** навчання.

Освітня діяльність на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Інституті проваджується за відповідною ліцензією. Науково-методичне забезпечення та організацію діяльності аспірантури в Інституті здійснює Вчена рада.

Відносини між аспірантом та Інститутом регулюються укладанням договору. Ступінь доктора філософії здобувається на основі ступеня магістра або (освітньо-кваліфікаційний рівень – спеціаліст) під час навчання в аспірантурі чи поза аспірантурою, зокрема під час перебування у творчій відпустці. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою Вченою радою в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації.

Нормативний термін підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки при обсязі освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії в межах 30-60 кредитів ЄКТС, що відповідає стандарту вищої освіти.

Основні терміни та їх визначення

Академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти.

Галузь знань – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії.

Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня – спеціаліст).

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу й накопичення кредитів, що використовується в Європейсько-

му просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС. Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються в Інституті на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації.

Кваліфікація – офіційний результат оцінювання й визнання, який отримано, коли екзаменаційна комісія встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин.

Ліцензування – процедура визнання спроможності Інституті провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності.

Спеціальність – складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка.

Структурно-логічна схема підготовки (СЛС) – це наукове і методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-наукової програми підготовки та основа для створення навчального та робочого навчального планів. СЛС розробляється для кожного рівня вищої освіти згідно з кваліфікаційними вимогами з урахуванням взаємозв'язку між дисциплінами, практиками і підсумковою атестацією здобувачів вищої освіти і діє впродовж усього терміну реалізації відповідної освітньо-професійної програми підготовки.

Освітній процес – інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться в Інституті через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передавання, засвоєння, примноження й використання знань, умінь та інших компетентностей в осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

Освітньо-наукова програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти

осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного до стандарту вищої освіти.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Освітньо-наукова програма охоплює зміст навчання в Інституті, обсяг та рівень засвоєння в процесі підготовки здобувачів вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні з метою здобуття ступеня доктора філософії.

Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури складаються з освітньої та наукової складових.

Навчальний план аспірантури містить інформацію про перелік та обсяг навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються з науковим керівником та затверджуються вченою радою Інституту ***протягом двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури.***

Усі аспіранти незалежно від форми навчання відвідують аудиторні заняття і проходять всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта та освітньо-науковою програмою аспірантури Інституту.

Засвоєння аспірантами навчальних дисциплін може відбуватися на базі Інституту, а також в рамках реалізації права на академічну мобільність – на базі інших вищих навчальних закладів (наукових установ).

Освітній процес навчання в аспірантурі організовується за семестровою системою.

Графік освітнього процесу визначає календарні терміни: теоретичного навчання, підсумкового контролю, наукової роботи, підсумкової атестації, оформлення та захисту дисертації, канікул. Графік розробляється на весь період навчання. Навчальний рік ділиться на два семестри. Бюджет навчального часу, закладений у графіку освітнього процесу на кожний навчальний рік, повинен відповідати освітньому стандарту.

Графік освітнього процесу на навчальний рік для аспірантів денної форми навчання за освітніми програмами підготовки докторів філософії **встановлюється тривалістю:**

- осіннього семестру – 14 тижнів та весняного – кількість тижнів визначається відповідною освітньою програмою підготовки докторів філософії;
- теоретичного навчання – кількість тижнів визначається відповідною освітньою програмою.
- підсумкової атестації здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у формі звіту – 1 тиждень;
- оформлення та захисту дисертації – кількість тижнів визначається відповідною освітньою програмою;
- канікул – їх конкретні терміни визначаються графіком навчального процесу.

Розклад занять на семестр складає відділ аспірантури Інституту.

Розклад занять на семестр доводиться до відома викладачів та аспірантів не пізніше ніж за місяць до їх початку та вноситься на веб-сайт Інституту відповідальними особами. Контроль за своєчасністю та достовірністю внесених даних й оприлюднення розкладу здійснює відділ аспірантури.

Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні в Інституті становить 30-60 кредитів ЄКТС (у відповідності до стандарту вищої освіти), у результаті засвоєння яких **аспірант повинен:**

- оволодіти поглибленими професійними знаннями із спеціальності, за якою аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку;
- оволодіти загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору;
- набути універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності;
- набути мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або ін-

шою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності;

Аспірант, який підтвердив рівень свого знання з іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, на рівні C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право:

- на зарахування відповідних кредитів, передбачених освітньо-науковою програмою аспірантури, як таких, що виконані у повному обсязі;
- на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником).

Вчена рада Інституту приймає рішення про визнання набутих аспірантом в інших вищих навчальних закладах (наукових установах) компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зараховує кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено освітньо-науковою програмою аспірантури.

Наукова складова програми підготовки передбачає проведення наукових досліджень за затвердженою темою.

Теми наукових досліджень аспірантів (здобувачів) повинні бути сформульовані таким чином, щоб забезпечити цілеспрямоване формування їх індивідуального навчального плану і конкретну роботу в дослідницькому напрямку з першого року навчання в аспірантурі.

Індивідуальний план наукової роботи погоджується здобувачем з його науковим керівником та затверджується вченою радою Інституту упродовж двох місяців з дня зарахування здобувача до аспірантур.

Індивідуальний план наукової роботи є окремим документом, який розробляється на основі освітньо-наукової програми та використовується для оцінювання успішності виконання запланованої роботи.

Здобувачу ступеня доктора філософії призначається науковий керівник з числа штатних наукових співробітників з науковими ступенями, які активно проводять науково-дослідну роботу, і яким надано таке право рішенням вченої ради Інституту.

Науковий керівник, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове керівництво не більше п'яти здобувачів наукових ступенів, включаючи тих, що здобувають науковий ступінь доктора наук.

Науковий керівник, який має ступінь доктора філософії (кандидата наук), може здійснювати одночасне наукове керівництво роботою над дисертаціями не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта науковому керівникові відводиться щороку 50 академічних годин навчального навантаження.

3. НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

3.1. Навчальні плани

План навчального процесу є нормативним документом Інституту, який розробляється на підставі освітньо-наукової програми з підготовки здобувачів вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні. Він містить відомості: про галузь знань, спеціальність, освітній рівень, кваліфікацію, нормативний термін навчання, графік навчального процесу, і складається з освітньої і наукової складової.

Освітня складова включає обов'язкові навчальні дисципліни і дисципліни вільного вибору аспіранта.

Обов'язкові навчальні дисципліни – не більше 75% від загального обсягу навчального навантаження аспіранта (їх перелік, обсяги визначаються стандартами вищої освіти, вимогами МОН України у межах відповідної спеціальності та включається у план навчального процесу підготовки здобувачів у повному обсязі).

До обов'язкових навчальних дисциплін відносяться дисципліни циклу загальної підготовки (які забезпечують мовні, загальнонаукові компетентності та які забезпечують універсальні навички дослідника), професійної підготовки (дисципліни з набуття глибинних знань зі спеціальності).

Блок обов'язкових навчальних дисциплін містить інформацію про навчальні курси з вказаними кредитами ЄКТС і навчальними годинами, дані про кількість і форми семестрового контролю, загальний обсяг навчального часу за весь нормативний термін навчання та його поділ на аудиторний навчальний час, час, відведений на самостійну навчальну роботу, а також поділ обсягу аудиторного навчального часу за окремими формами занять з кожної навчальної дисципліни та за весь термін навчання загалом.

Вибіркові дисципліни обираються аспірантом з альтернативного списку предметів на початку навчального року **за відповідною заявою**, яка подається до аспірантури не пізніше 2 місяців після зарахування. Ці дисципліни включаються до робочого навчального плану підготовки здобувачів ступеня доктора філософії залежно від вибору аспірантів.

Порядок формування вибіркової складової індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти Інституту описаний в **«Положенні про вибіркові**

дисципліни в Інституті сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН».

Елементами наукової складової є підготовка публікації у наукових фахових виданнях, у виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз даних; участь у наукових конференціях; підготовка розділів дисертаційної роботи; підготовка та захист дисертаційної роботи.

План навчального процесу розробляється на весь нормативний термін навчання, розглядається на засіданні *відділу сільськогосподарської мікробіології*, схвалюється на вченій раді Інституту і затверджується директором Інституту.

Індивідуальний план роботи аспіранта – це документ, за яким навчається окремий аспірант упродовж навчального року. На титульній сторінці індивідуального плану зазначається прізвище, ім'я та по батькові аспіранта, спеціальність, за якою навчається, тема дисертації із зазначенням дати, номеру протоколу затвердження вченою радою Інституту, прізвище наукового керівника, його науковий ступінь та вчене звання, термін та форма здобуття освіти, номер і дата наказу про зарахування аспіранта. Індивідуальний план роботи аспіранта складається з індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи за кожен рік навчання згідно плану навчального процесу. Крім того в ньому зазначається атестація аспіранта науковим керівником за рік та загальної оцінки за термін навчання в аспірантурі.

Індивідуальний навчальний план містить перелік обов'язкових та вибіркових дисциплін відповідно до робочого навчального плану з урахуванням особистісних професійних інтересів і потреб, обсяг навчального навантаження аспіранта, оцінка за національною шкалою, кількість балів, ECTS, дата і підпис викладача.

Індивідуальний план наукової роботи містить інформацію про запланований та фактичний обсяг наукової діяльності із зазначення терміну виконання.

Індивідуальний план роботи аспіранта погоджується гарантом освітньої програми, затверджується та ухвалюється на вченій раді Інституту.

3.2. Силабус та робоча навчальна програма дисципліни

Силабус дисципліни, що розробляється на основі освітньо-наукової програми, визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст, послідовність і організацію форм вивчення, вимоги до знань і вмінь. Силабуси дисциплін розробляються провідними науково-педагогічними працівниками Інституту, які розглядаються на засіданні відділу сільськогосподарської мікробіології та затверджуються методичною радою Інституту в установленому порядку.

На підставі силабусів дисципліни та навчального плану на кожний навчальний рік складається *робоча навчальна програма дисципліни*, яка містить виклад

конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

Силабуси та робочі навчальні програми дисциплін розроблюються за формою встановленого зразка.

Робочі навчальні програми дисциплін розробляються провідними науковими співробітниками до початку навчального року, які забезпечують викладання дисциплін.

Силабуси та робочі навчальні програми затверджуються на засіданні вченої ради та схвалюються Директором Інституту або заступником директора з наукової роботи.

4. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Освітній процес з підготовки здобувачів наукового ступеня в Інституту здійснюється за такими формами:

- навчальні заняття;
- самостійна робота;
- наукова робота;
- дисертаційна робота
- контрольні заходи.

Основними видами навчальних занять є:

- лекція;
- практичне, семінарське заняття;
- консультація.

Інституту має право встановлювати інші форми освітнього процесу та види навчальних занять.

4.1. Основі види навчальних занять

Лекція – основний вид навчальних занять в Інституту, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекція, як правило, є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика курсу лекцій визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Лекційні заняття проводяться лекторами – професорами та старшими науковими співробітниками.

Лектор, якому доручено читати курс лекцій, зобов'язаний перед початком відповідного семестру подати до відділу сільськогосподарської мікробіології складений ним конспект лекцій, навчальний посібник чи підручник.

Лектор зобов'язаний дотримуватися робочої навчальної програми дисципліни щодо тем лекційних занять, при цьому спиратись на новітні досягнення в галузі знань, з яких читається курс.

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачем відповідно сформульованих завдань.

Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою, а також в аграрних підприємствах.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – наборі завдань різної складності для розв'язання їх аспірантами на занятті, засобах діагностики. Вказані методичні засоби готуються викладачем, якому доручено проведення практичних занять, за погодженням з лектором даної навчальної дисципліни.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю аспірантів, розв'язання завдань з їх обговоренням, їх перевірку, оцінювання.

Перед початком циклу практичних занять викладачем проводиться інструктаж з охорони праці.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організовує дискусію за попередньо визначеними проблемами, до яких аспіранти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів тощо).

Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з аспірантами однієї академічної групи. Перелік тем семінарських занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені аспірантами реферати, їх виступи, активність у дискусії, уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Для викладання навчальних дисциплін можливо використання дистанційних технологій.

Консультація – вид навчального заняття, на якому аспірант отримує відповіді від викладача на конкретні питання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Час, відведений викладачу для проведення консультацій з конкретної дисципліни, визначається нормами часу для планування і обліку навчальної роботи науково-педагогічних працівників.

4.2. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота аспіранта є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи аспіранта, регламентується робочим навчальним планом і повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу аспіранта, відведеного для вивчення конкретної дисципліни.

Зміст самостійної роботи аспіранта щодо вивчення конкретної дисципліни визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота аспіранта забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручники, навчальні посібники та методичні матеріали, конспекти лекцій викладача, практикуми тощо.

Методичні матеріали для самостійної роботи повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку аспіранта. Для самостійної роботи аспіранту також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література.

Самостійна робота аспіранта над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватися у читальному залі бібліотеки Інституту, лабораторіях, а також в домашніх умовах.

Навчальний матеріал, передбачений робочою програмою навчальної дисципліни, для засвоєння аспірантом в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Окремим видом самостійної роботи студентів є *індивідуальні завдання*. Індивідуальні завдання з окремих дисциплін (реферати, розрахункові роботи) видаються аспірантам в терміни, передбачені робочим навчальним планом. Індивідуальні завдання виконуються аспірантом самостійно при консультуванні викладачів.

4.3 Практична підготовка

Навчально - педагогічна практика є частиною навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та видом практичної діяльності здобувачів із здійснення навчально-виховного процесу у вищій школі, включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності студентів, науково-методичну роботу, здобуття вмінь і навиків практичної викладацької діяльності.

Порядок проходження практичної підготовки здобувача вищої освіти в Інституті регламентований у *«Положенні про навчально-педагогічну практику здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні – доктора філософії в Інституті сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва»*.

Терміни проходження практики визначаються графіком навчального процесу. Загальний обсяг годин практики становить 90 годин, що відповідає 3 кредитам ЄКТС. Інформація про вид практики, її терміни, кількість кредитів ЄКТС, місце проходження заноситься до індивідуального навчального плану аспіранта. Загальне керівництво практикою та науково-методичне консультування здійснює науковий керівник аспіранта та викладач з дисципліни, за якою відбувається практика, які забезпечують чітку організацію, планування та облік результатів практики. За підсумками проходження навчально - педагогічної практики аспірант подає до відділу аспірантури звіт, підписаний науковим керівником та керівником-викладачем зі сторони ВНЗ. Аспіранти мають право проходити педагогічну практику в інших закладах вищої освіти України та за кордоном, з наступним поданням звітної документації.

4.4. Наукова робота

Наукова робота аспіранта, яка виконується в рамках теми дисертаційної роботи, є головним елементом у підготовці за ОНП. За цей час аспірант навчається самостійно виконувати науковий пошук, збирати та аналізувати базу наукової літератури, сформулювати проблему емпіричного дослідження, обрати адекватний метод збору первинної інформації, провести дослідження, обробку даних та використати їх для перевірки основних гіпотез дисертаційного дослідження. Наукова робота виконується під керівництвом наукового керівника, який має право пропонувати змінювати завдання, методи, засоби обробки даних, несе відповідальність за підготовку аспіранта, своєчасне виконання ним етапів дисертаційної роботи та її якість.

Наукова складова виконується за весь строк навчання, не переривається на освітню складову, сесію та практику.

Невиконання освітньої та/або наукової складових є підставою для відрахування аспіранта.

4.5. Дисертаційна робота

Підготовка дисертаційної роботи та її захист є завершенням навчання на третьому освітньо-науковому рівні. Робота над дисертацією включає наступні етапи:

1. Обрання та обґрунтування теми дисертації. Огляд літератури за темою дисертації.
2. Розробка та планування програми досліджень за темою дисертації.
3. Вибір та обґрунтування методів досліджень.
4. Одержання результатів досліджень, їх систематизація та аналіз.
5. Представлення та апробація результатів науково-дослідної роботи у міжнародних та вітчизняних виданнях, конференціях, наукових публікаціях.
6. Активна участь у роботах держбюджетних тем, міжнародних проектів, грантів, пошукової і госпдогвірної тематики лабораторії.
7. Представлення попереднього варіанту дисертаційної роботи на засіданні *відділу сільськогосподарської мікробіології*.
8. Підготовка та представлення до захисту дисертаційної роботи в разовій спеціалізованій раді.

Підготовлена до захисту дисертація повинна містити висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення, а також характеризуватися єдністю змісту і свідчити про особистий внесок здобувача в науку.

Дисертація, що має прикладне значення, додатково до основного тексту повинна містити відомості та документи, що підтверджують практичне використання отриманих здобувачем результатів – впровадження у виробництво, достатню дослідно-виробничу перевірку, отримання нових кількісних і якісних показників, суттєві переваги запропонованих технологій, зразків продукції, матеріалів тощо, а дисертація, що має теоретичне значення – рекомендації щодо використання наукових висновків.

4.6. Контрольні заходи

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих аспірантами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне коригування навчального процесу.

У навчальному процесі використовується семестровий контроль.

Семестровий контроль з певної дисципліни проводиться у формах семестрового іспиту або заліку з конкретної навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені робочим навчальним планом або індивідуальним навчальним планом аспіранта.

Семестровий іспит (далі – іспит) – це форма підсумкового контролю засвоєння аспірантом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як контрольний захід.

Семестровий залік (далі – залік) – це форма підсумкового контролю, при якому засвоєння аспірантом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного контролю протягом семестру. Присутність здобувачів вищої освіти при виставленні семестрового заліку не обов'язкова.

Складання іспитів та заліків регламентовано *«Положенням про іспити та заліки у Інституті сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва»*.

Зміст іспитів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін. Їх перелік визначається робочим навчальним планом зі спеціальності.

Іспити та заліки мають право відвідувати і перевіряти на відповідність вимогам Закону України «Про вищу освіту»: директор Інституту, заступник директора з наукової роботи, завідувач відділу сільськогосподарської мікробіології, завідувач аспірантури.

Іспити складаються аспірантами згідно за розкладом, який готується аспірантурою та затверджується заступником директора з наукової роботи, і доводиться до викладачів та аспірантів не пізніше, ніж за місяць до початку сесії. У розкладі екзаменаційної сесії передбачається час для підготовки до кожного іспиту тривалістю не менше трьох днів. Перед кожним іспитом обов'язково проводиться консультація.

За наявності поважних причин (хвороба, сімейні обставини та ін.), що документально підтверджені, окремим аспірантам може встановлюватись індивідуальний графік складання іспиту (заліків) тривалістю не більше місяця з початку наступного навчального семестру. Якщо цей термін є недостатнім для виконання індивідуального графіку, розглядається питання про надання йому академічної відпустки або повторного курсу навчання.

Результати іспитів і заліків заносяться до екзаменаційної відомості, індивідуального навчального плану аспіранта.

Оцінювання іспитів та заліків здійснюється за 100-бальною шкалою, за системою ЄКТС та національною шкалою.

5. АТЕСТАЦІЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ТРЕТЬОМУ (ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ) РІВНІ

За весь строк навчання аспірант раз на рік звітує про виконання індивідуальних планів на засіданні *відділу сільськогосподарської мікробіології* та Вченої ради Інституту і щорічно атестується науковим керівником відповідно до графіку навчального процесу. Науковий керівник контролює виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану аспіранта і відповідає перед Вченою радою Інституту за належне та своєчасне його виконання.

Ступінь доктора філософії присуджується на підставі виконання освітньої та наукової складових програми. Закінчення наукової складової передбачає атестацію у вигляді успішного публічного захисту дисертації в разовій спеціалізованій Вченій раді. Стан готовності дисертації здобувача до захисту визначається науковим керівником. У випадку дострокового повного виконання ОНП, проходження атестації, аспіранту присуджується ступінь вищої освіти – доктора філософії.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1 Це Положення вводиться в дію з наступного дня після його затвердження директором.

6.2 Відповідальність за актуалізацію цього Положення та контроль за його виконанням несуть посадові особи Інституту відповідно до їхніх функціональних обов'язків.

6.3 Зміни та доповнення до цього Положення можуть вноситися за ухвалою Вченої ради Інституту і вводитися в дію наказом директора.

6.4 Після затвердження Положення в новій редакції попереднє Положення втрачає юридичну силу.

Положення підготувала: Наталія КРАВЧЕНКО

Зміни вніс:

Провідний фахівець з
підготовки кадрів:



Євгеній АСМАКОВСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО:

В.о. заступника директора з
наукової роботи:



Віра ГОРБАНЬ

Заступник директора з наукової
та інноваційної діяльності:



Юрій ХАЛЕП

Ухвалено на засіданні вченої ради ІСМАВ НААН протокол № 10 від 01.10.2025 р.